

Promemoria

Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet – investeringar i ökad nätkapacitet

---

Infrastrukturdepartementet
2020-12-09

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet	4
2.2	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	8
3	Bakgrund.....	9
4	Huvuddragen i förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.....	9
5	Beräkningen av ett nätföretags samlade investeringsbelopp.....	11
6	Uppföljning av investeringarna.....	12
7	Tillsyn	13
8	Ikraftträdande.....	14
9	Konsekvensanalys.....	14
10	Författningskommentar	15
10.1	Förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet	15
10.2	Förslaget till lag om ändring i ellagen	19

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian finns lagförslag som svarar mot förslagen i regeringens proposition Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (prop. 2020/21:12). Frågan som behandlas i promemorian är vilka krav som bör ställas för att se till att lagförslagen uppfyller syftet att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Promemorians förslag skiljer sig från propositionens när det gäller beräkningen av ett nätföretags samlade investeringsbelopp. Dessutom föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om skyldighet för elnätsföretag att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2021.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som en nätkoncessionshavare gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

Ordförklaringar

2 § I denna lag avses med redovisningsenhet den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram.

Övriga ord och uttryck som används i lagen har samma innebörd som i ellagen (1997:857).

Särskilt investeringsutrymme

3 § Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren fått uppbära ett sådant belopp som avses i 5 kap. 29 § ellagen under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut av nätmyndigheten, och

2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen.

4 § En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

5 § Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den tillsynsperioden enligt 6 §.

Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

6 § Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. 22 § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte vara större än

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller

2. nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

7 § En ansökan om ökning av intäktsramen enligt 6 § ska ges in till nätmyndigheten inom tre månader efter utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

8 § En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och

2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

Underskott för tillsynsperioden 2020–2023

9 § Om de samlade intäkterna från en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme under tillsynsperioden 2020–2023 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren kan ha fått uppbära under tillsynsperioden enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), ska nätmyndigheten besluta att intäktsramen för tillsynsperioden 2024–2027 ska ökas med ett belopp som motsvarar underskottet.

Överlåtelse av nätkoncession

10 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en redovisningsenhet, ska

1. det särskilda investeringsutrymme som gäller för enheten fortsätta att gälla efter överlåtelsen, och

2. den nya nätkoncessionshavaren även i övrigt träda i överlåtarens ställe vid tillämpningen av denna lag.

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 efter överlåtelse eller gränsändring

11 § Nätmyndigheten ska efter en ansökan enligt 4 § besluta om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet, trots att förutsättningar inte finns enligt 3 §, om

1. redovisningsenhetens kapitalbas under tillsynsperioden 2020–2023 har ökat genom ett förvärv av en nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område, och

2. ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 har beslutats för den redovisningsenhet vars kapitalbas har minskats som en följd av förvärvet eller gränsändringen.

12 § När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtit eller är hänförlig till gränsändringen har liten betydelse för intäktsramens storlek.

Bemyndiganden

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur ett särskilt investeringsutrymme och ett investeringsbelopp ska beräknas.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

Tillsyn

15 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att nätkoncessionshavare följer föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 §.

16 § Den myndighet som avses i 15 § får besluta de förelägganden som behövs för att nätkoncessionshavare ska följa föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 §.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Besluts giltighet

17 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt denna lag gäller omedelbart.

Överklagande

18 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2021.

2.2 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att det i ellagen (1997:857) ska införas en ny paragraf, 5 kap. 29 a §, av följande lydelse.

5 kap.

29 a §

När det gäller en nätverksamhet som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen (2020:000) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet, ska 29 § första stycket inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden och 29 § andra stycket inte tillämpas vid avstämning mot intäktsramen.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2021.

3 Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 september 2020 propositionen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (prop. 2020/21:12), som i det följande kallas propositionen. När det gäller ärendet och dess beredning och den rättsliga bakgrunden till förslaget hänvisas till propositionen (avsnitt 3 och 4).

Med anledning av propositionen väcktes fyra följdmotioner. I samtliga motioner föreslogs att riksdagen skulle avslå propositionen. De ledamöter som lämnat motionerna företräder partier som tillsammans utgör en majoritet av riksdagen. Regeringen återkallade propositionen den 14 oktober 2020 (skr. 2020/21:40).

I promemorian behandlas – med propositionens lagförslag som utgångspunkt – vilka ytterligare krav som bör ställas för att se till att lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet uppfyller syftet att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

4 Huvuddragen i förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Propositionens lagförslag

Lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet. Nätkoncessionshavare (nätföretag) som har s.k. utnyttjade underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 ska få möjlighet att utnyttja underskotten. Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som ett nätföretag gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

Lagförslagen i promemorian överensstämmer i de flesta delar med förslagen i propositionen. I detta avsnitt redovisas huvuddragen i förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet. De delar av promemorians förslag som skiljer sig från propositionens behandlas i avsnitt 5–8 och i författningskommentaren. I övrigt hänvisas till propositionen.

Elnätsföretag som har särskilt investeringsutrymme

Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska efter ansökan av nätföretaget besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram (redovisningsenhet) och tillsynsperiod, om

– intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökat med tillämpning av äldre bestämmelser om avvikelser från intäktsramen eller nätföretaget under den tillsynsperioden fått uppbära ett belopp från nätverksamheten enligt gällande bestämmelser om underskott i förhållande till intäktsramen, och

– nätföretagets intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som Energimarknadsinspektionen kan ha beslutat.

Beräkningen av det särskilda investeringsutrymmet

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätföretaget fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt ellagens bestämmelser om underskott i förhållande till intäktsramen, med avdrag för

– nätföretagets intäkter från nätverksamheten under den tillsynsperioden, och

– belopp som nätföretaget under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt bestämmelserna om underskott i förhållande till intäktsramen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den perioden.

Investeringsbelopp

Om ett nätföretag har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska Energimarknadsinspektionen vid omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden öka ramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätföretaget.

Ökningen av intäktsramen ska inte få vara större än

– det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden, eller

– nätföretagets investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

Investeringsbeloppen ska beräknas samlat för nätföretagets samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme och fördelas mellan redovisningsenheterna.

I avsnitt 5 närmast nedan behandlas frågan om hur ett nätföretags samlade investeringsbelopp ska beräknas.

5 Beräkningen av ett nätföretags samlade investeringsbelopp

Promemorians förslag: En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

- fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
- anslutningsavgifter.

Propositionens förslag överensstämmer delvis med promemorians. Enligt propositionens förslag ska beloppen efter avdrag motsvara 75 procent av nätföretagets investeringar och det avdrag som hänför sig till kapitalbasen uppgå till en procent.

Skälen för promemorians förslag

En skärpning av kraven

När det gäller beräkningen av ett nätföretags samlade investeringsbelopp innehåller förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ett ”kapitalbaskrav”, som innebär att företaget bara får tillgodoräkna sig investeringar som överstiger ett belopp som motsvarar en viss andel av det kapital som krävs för att bedriva verksamheten. Det krävs vidare att nätföretaget finansierar en del av investeringarna utan att kompenseras för detta genom det investeringsbelopp som ökar intäktsramen för tillsynsperioden. Egenfinansieringen ska i princip svara mot den del av investeringarna som inte finansieras genom lån.

Ett sätt att skapa starkare incitament för nätföretagen att höja investeringstakten, så att investeringarna leder till additionalitet och ökad kundnytta, är att skärpa kapitalbaskravet och kravet på egenfinansiering. Strängare krav innebär att nätföretagen måste öka investeringstakten för att kunna utnyttja det särskilda investeringsutrymmet.

Kapitalbaskravet

En utgångspunkt för lagförslaget är att sådana grundinvesteringar som krävs för att upprätthålla elnätets standard inte ska finansieras genom det särskilda investeringsutrymmet (propositionen s. 19). Mot den bakgrunden ska enligt propositionens förslag avdrag göras för avgifter som nätföretaget tar ut för att täcka den kundspecifika kostnaden för en anslutning.

För att grundinvesteringarna inte ska finansieras genom det särskilda investeringsutrymmet bör det vidare finnas ett gränsvärde för vilka investeringar som ska läggas till grund för beräkningen av ett investeringsbelopp (a.st.). Enligt propositionens förslag ska därför investeringar som motsvarar en procent av kapitalbasen under en tillsynsperiod (fyra år) inte ingå i underlaget för investeringsbeloppen.

Kapitalbaskravet påverkar möjligheten att få ta del av det särskilda investeringsutrymmet. Ju lägre investeringstakt ett nätföretag har, desto svårare blir det att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet. Kravet slår

alltså olika beroende på hur stort särskilt investeringsutrymme ett nätföretag har och var företaget befinner sig i investeringscykeln.

Lagförslaget är i första hand inriktat på de nätföretag som har eftersatta investeringar och en stor investeringsskuld. En höjning av kapitalbaskravet ger starkare incitament att göra investeringar som leder till additionalitet och ökad kundnytta. Ett för högt satt krav skulle emellertid kunna leda till att företagen gör investeringar som inte medför ökad kundnytta för att kunna utnyttja det särskilda investeringsutrymmet, s.k. gold-plating. En höjning från en till fyra procent kan antas skapa ökade incitament till investeringar utan att uppmuntra till gold-plating.

Egenfinansiering

Kravet på egenfinansiering påverkar kostnaden för investeringarna. En skärpning av kravet jämfört med propositionens förslag skulle göra det dyrare för företagen att investera, eftersom de bidrar med en större egen insats. Förutsatt att varje nätföretag har samma möjlighet att attrahera kapital, dvs. samma lånekostnad, utövar kravet på egenfinansiering lika stort tryck på alla företag. Skärpningen skulle därmed inte medföra snedvridningar kopplade till var i investeringscykeln företagen befinner sig för sina anläggningar.

Av nätföretagens årsredovisningar framgår att fördelningen mellan lånat kapital och eget kapital för att finansiera investeringar är ca 70 procent lånat kapital och ca 30 procent eget kapital. Dessa uppgifter lades till grund för kravet på egenfinansiering i propositionen (s. 20 f.). Förslaget utgick dock från en egenfinansiering på 25 procent.

Med hänsyn till den kritik som förts fram mot propositionens förslag finns anledning att välja en högre nivå för egenfinansieringen. Utgångspunkten bör fortfarande vara den fördelning mellan lånat och eget kapital som framgår av årsredovisningarna, men nivån bör läggas på 35 procent. Efter de avdrag som behandlas ovan bör alltså investeringsbeloppen motsvara 65 procent av nätföretagets investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme.

6 Uppföljning av investeringarna

Promemorians förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

Propositionen innehåller inte något motsvarande förslag.

Skälen för promemorians förslag: Syftet med förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet är att skapa särskilda incitament för nätföretagen till utökade investeringar eller reinvesteringar i anläggningar och ny teknik som leder till ökad kapacitet i elnäten i Sverige. Av särskild vikt är att investeringar görs i områden som hittills varit eftersatta och där det finns, eller inom en snar framtid kommer att finnas, behov

av att öka kapaciteten eller förebygga kapacitetsbrist för att på så sätt öka kundnyttan.

För att se till att det särskilda investeringsutrymmet används till additionella investeringar som möjliggörs av det särskilda investeringsutrymmet kommer regeringen att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att följa investeringarna och rapportera resultatet. Uppföljningens ändamål kommer att vara att ge regeringen och riksdagen en bild av vilka investeringar som möjliggjorts av det särskilda investeringsutrymmet och bör vara skild från den granskning som Energimarknadsinspektionen gör inom ramen för intäktsregleringen enligt 5 kap. ellagen.

En uppföljning bör ske med viss kontinuitet för att regeringen ska kunna säkerställa att den aktuella regleringen får den effekt som är avsedd. Med hänsyn till att det finns en viss eftersläpning mellan den tidpunkt då ett företag tar beslut om en investering till dess att en investering realiseras bör det gå åtminstone två år före den första uppföljningen för att en effekt då ska ha kunnat realiserats. Regeringens utgångspunkt är därför att en uppföljning bör ske vart tredje år under den tid som regleringen tillämpas. Med hänsyn till den administrativa bördan bör en uppföljning inte ske samtidigt som arbete pågår med att bestämma intäktsramar eller granska utfallet för en tillsynsperiod. En första uppföljning bör mot denna bakgrund ske 2022, och därefter bör uppföljningar ske vart tredje år.

För att säkerställa det underlag som krävs för uppföljningen bör nätföretagen kunna åläggas en redovisningsskyldighet som går utöver den som redan i dag följer av ellagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få möjlighet att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

7 Tillsyn

Promemorians förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att nätkoncessionshavare följer föreskrifter om skyldighet att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

Myndigheten ska få besluta de förelägganden som behövs för att nätkoncessionshavare ska följa föreskrifterna. Ett beslut om föreläggande ska få förenas med vite.

Propositionen innehåller inte något motsvarande förslag.

Skälen för promemorians förslag: För att säkerställa att nätföretagen följer föreskrifter om sådan redovisningsskyldighet som behandlas i avsnitt 6 bör regeringen utse en myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden.

För att tillsynen ska fungera bör tillsynsmyndigheten kunna meddela de förelägganden som krävs för att ett nätföretag ska fullgöra redovisningsskyldigheten. Det bör vara möjligt för myndigheten att förena ett föreläggande med vite.

8 Ikraftträdande

Promemorians förslag: Lagarna ska träda i kraft den 1 maj 2021.

Propositionens förslag överensstämmer inte med promemorians. I propositionen föreslås att lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Skälen för promemorians förslag: Som anförs i propositionen (s. 26) bör Energimarknadsinspektionen få möjlighet att fatta beslut om särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 så snart som möjligt. Lagarna bör därför träda i kraft den 1 maj 2021.

9 Konsekvensanalys

Promemorians lagförslag får konsekvenser främst för nätföretagen, som i vissa fall kan vara tvungna att öka investeringstakten för att kunna utnyttja det särskilda investeringsutrymmet jämfört med det som skulle ha gällt enligt propositionens förslag.

Förslaget bör även leda till att det särskilda investeringsutrymmet kommer att tas ut under flera tillsynsperioder än en, vilket bör gynna nätföretagen och kunderna, eftersom nivån på nätavgifterna på så sätt blir jämnare över tid.

I övrigt hänvisas till konsekvensanalysen i propositionen (s. 27–29).

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som en nätkoncessionshavare gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

I paragrafen anges lagens syfte och tillämpningsområde. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 9–11 och 30).

Ordförklaringar

2 § I denna lag avses med redovisningsenhet den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram.

Övriga ord och uttryck som används i lagen har samma innebörd som i ellagen (1997:857).

I paragrafen behandlas ord och uttryck som används i lagen. För kommentarer hänvisas till propositionen (s. 30).

Särskilt investeringsutrymme

3 § Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökat med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren fått uppbära ett sådant belopp som avses i 5 kap. 29 § ellagen under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut av nätmyndigheten, och

2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen.

I paragrafen anges de grundläggande kraven för att ett nätföretag ska få ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 12 och 31).

4 § En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

I paragrafen anges vilka tidsfrister som gäller för en ansökan om särskilt investeringsutrymme. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 13 och 32).

5 § Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den tillsynsperioden enligt 6 §.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymmet ska beräknas. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 14 f. och 32 f.).

Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

6 § Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. 22 § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte vara större än

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller

2. nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

I paragrafen regleras hur ett nätföretag får möjlighet att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 16 f. och 33).

7 § En ansökan om ökning av intäktsramen enligt 6 § ska ges in till nätmyndigheten inom tre månader efter utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

I paragrafen anges vilka tidsfrister som gäller för en ansökan om att intäktsramen ska ökas med ett investeringsbelopp. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 17 f. och 33 f.).

8 § En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och

2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

I paragrafen regleras beräkningen av investeringsbelopp. När det gäller första stycket finns överväganden i avsnitt 5. I övrigt hänvisas till propositionen (s. 19–22).

I *första stycket* anges hur nätföretagets samlade investeringsbelopp ska beräknas. Det som avses är inte det investeringsbelopp som kan öka intäktsramen för en enskild redovisningsenhet utan det samlade belopp som beräknas med utgångspunkt i nätföretagets investeringar på företagsnivå i sådan nätverksamhet som har särskilda investeringsutrymmen. En fördelning ska sedan göras på så sätt att enskilda investeringsbelopp tillskrivs nätföretagets olika redovisningsenheter inom de gränser som följer av 6 §. Det investeringsbelopp som ökar intäktsramen för en enskild redovisningsenhet kan vara lika stort som de investeringar som nätföretaget har gjort i enheten, förutsatt att det ryms inom det särskilda investeringsutrymmet (6 § andra stycket).

Av första stycket följer att summan av de enskilda investeringsbeloppen inte kan bli lika stor som summan av samtliga sådana investeringar på företagsnivå.

Som framgår av *första punkten* görs först ett avdrag som motsvarar fyra procent av kapitalbasen, dvs. det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (5 kap. 1 § andra stycket ellagen). Om nätföretaget har flera redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, ska beräkningen avse den samlade kapitalbasen för redovisningsenheterna.

Även anslutningsavgifter ska först dras av. Detta framgår av *andra punkten*.

För kommentarer till *andra stycket* hänvisas till propositionen (s. 34 f.).

Underskott för tillsynsperioden 2020–2023

9 § Om de samlade intäkterna från en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme under tillsynsperioden 2020–2023 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren kan ha fått uppbära under tillsynsperioden enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), ska nätmyndigheten besluta att intäktsramen för tillsynsperioden 2024–2027 ska ökas med ett belopp som motsvarar underskottet.

I paragrafen regleras hur underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska behandlas. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 22 f. och 35).

Överlåtelse av nätkoncession

10 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en redovisningsenhet, ska

1. det särskilda investeringsutrymme som gäller för enheten fortsätta att gälla efter överlåtelsen, och
2. den nya nätkoncessionshavaren även i övrigt träda i överlåtarens ställe vid tillämpningen av denna lag.

I paragrafen regleras vilka konsekvenser det får för det särskilda investeringsutrymmet att en redovisningsenhet överlåts under tillsynsperioden. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 24 och 35).

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 efter överlåtelse eller gränsändring

11 § Nätmyndigheten ska efter en ansökan enligt 4 § besluta om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet, trots att förutsättningar inte finns enligt 3 §, om

1. redovisningsenhetens kapitalbas under tillsynsperioden 2020–2023 har ökat genom ett förvärv av en nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område, och

2. ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 har beslutats för den redovisningsenhet vars kapitalbas har minskats som en följd av förvärvet eller gränsändringen.

I paragrafen finns bestämmelser om särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet vars kapitalbas har ökat genom ett förvärv av nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 24 och 36).

12 § När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har liten betydelse för intäktsramens storlek.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska beräknas om redovisningsenheten berörs av en fördelning av intäktsramen efter en överlåtelse av nätkoncession eller ändring av gränserna för en nätkoncession för område. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 24 f. och 36).

Bemyndiganden

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur ett särskilt investeringsutrymme och ett investeringsbelopp ska beräknas.

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur det särskilda investeringsutrymmet och investeringsbeloppet ska beräknas. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 15, 21 f. och 37).

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätkoncessionshavare att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme.

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Tillsyn

15 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att nätkoncessionshavare följer föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 §.

I paragrafen regleras tillsynen över att nätföretag följer föreskrifter om skyldighet att i en särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Det överlämnas till regeringen att bestämma vilken myndighet som ska utöva tillsynen.

16 § Den myndighet som avses i 15 § får besluta de förelägganden som behövs för att nätkoncessionshavare ska följa föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 §.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

I paragrafen regleras förelägganden. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ett föreläggande enligt *första stycket* kan avse skyldigheten att i särskild ordning redovisa vilka investeringar som genomförs i en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 14 §.

Enligt *andra stycket* får beslut om föreläggande förenas med vite. Allmänna bestämmelser om viten finns i lagen (1985:206) om viten.

Besluts giltighet

17 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt denna lag gäller omedelbart.

I paragrafen finns en bestämmelse om att ett beslut av Energimarknadsinspektionen ska gälla trots att det inte har fått laga kraft. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 25 f. och 37).

Överklagande

18 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut enligt lagen. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 26 och 37).

10.2 Förslaget till lag om ändring i ellagen

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

29 a § När det gäller en nätverksamhet som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen (2020:000) om särskilt investeringsutrymme för elnätverksamhet, ska 29 § första stycket inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden och 29 § andra stycket inte tillämpas vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen anges undantag från 29 § när det gäller en nätverksamhet med särskilt investeringsutrymme. För överväganden och kommentarer hänvisas till propositionen (s. 22 f. och 37 f.).